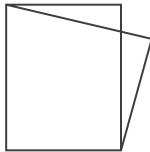

Fra Humboldt til Horizon

Martin Blok Johansen,
docent, ph.d. &
Brian Benjamin Hansen,
docent, ph.d.,
VIA University College

Artiklen undersøger samtidens forskningsbetingelser gennem en samtidsseismografisk analyse, der identificerer en række styringslogikker, som former, begrænser og omkoder forskningens muligheder. Med udgangspunkt i en kritisk læsning af udviklingen fra det humboldtske ideal til nutidens faktura-regime viser artiklen, hvordan forskning gradvist og næsten umærkeligt bevæger sig fra autonomi og erkendelsesorientering mod strategisk prækonfiguration, performativitet og compliance. Gennem seks analytiske dimensioner – tidslogik, finansieringslogik, skrivegenre, evalueringslogik, forskerrolle og kritik – beskrives en kumulativ forskydning, hvor nye krav

ikke erstatter, men indlejrer og omformer tidligere idealer. Artiklen argumenterer for, at denne udvikling skaber en form for ufrihed, hvor forskning mister sit kritiske sprog og sin evne til at formulere alternativer til de styringslogikker, den selv er indlejret i. Afslutningsvis peger artiklen på nødvendigheden af at genopfinde et ”rødt blæk” – et kritisk, undersøgende og eksperimenterende sprog, som kan åbne for nye måder at tænke forskningens formål, praksis og fremtid på.

Fra Humboldt til Horizon

Vi skriver med det røde blæk, **ikke bombastisk og fremturende**, men i forsøget på at indramme en fornemmelse, en fornemmelse af et ubehag og en uenighed.

Indledning

En mand fra det tidligere Østtyskland får arbejde i Sibirien. Han ved, at al post bliver censureret, så han siger til sine venner: “Lad os etablere en kode: Hvis brevet, I får fra mig, er skrevet med blåt blæk, så er det sandt. Hvis det er skrevet med rødt blæk, så er det falsk”. Efter et stykke tid modtager vennerne et brev. Det er skrevet med blåt blæk. Ordlyden er således: “Her er alt vidunderligt, butikkerne er fyldte, maden er lækker, lejlighederne store og varme, biografene viser film fra Vesten, der er mange smukke kvinder, og de er alle klar til et forhold. Det eneste, man ikke kan få, er rødt blæk”.

Det er den slovenske filosof Slavoj Žižek, der fortæller anekdoten i 9/11-værket *Velkommen til virkelighedens ørken*,

hvor han bruger den som indgang til en overvejelse over ufrihed i dag (Žižek, 2002). Mens det officielt hedder sig, at vi ikke mangler noget, mangler vi alligevel noget helt grundlæggende. Manglen på det røde blæk angår den ikke-tilstedeværende mulighed for at kunne skrive: ”Dette er falsk”. I bredere forstand angår det røde blæk et kritisk sprog, der kan kradse i den etablerede fortælling om, at alt er vidunderligt.

I denne artikel vil vi se på ufriheden i forskningsverdenen i dag. Det vil vi gøre med udgangspunkt i vores eget arbejde som forskere på en professionshøjskole. Mens det i en vis forstand er sådan, at butikkerne bugner med forskningsmuligheder, er det også, som om vi mangler et sprog til at kritisere de betingelser, det foregår under. Der er

ikke decideret forbud mod at kritisere forskningsverdenen, og vi er frie til at sige, hvad vi vil, hvad denne artikel også vidner om. Forbuddet ligger snarere indbygget i hele sproget omkring forskning, i de måder, vi taler om den på, og de begreber, vi har til rådighed. Vi synes ikke rigtig at kunne se, hvordan vi er fangede, fordi udviklingen på en måde er blevet selvfølgelig for os. Det kritiske sprog, der kunne introducere en åbning eller anden vej, synes afmattet, ikke ajour.

I teksten her inviterer vi til en forskydning: Vi skriver med det røde blæk, ikke bombastisk og fremturende, men i forsøget på at indramme en fornemmelse, en fornemmelse af et ubehag og en uenighed. Vi fremskriver en kritik af forskningsbetingelserne, ikke på én streng, men ved kalejdoskopisk at kaste flere

Vi tænker ikke ideologi som et gøglebillede, som slører virkeligheden bagved. Snarere lever ideologier bedst, dvs. mest upåagtet, som neutrale eller selvfølgelige rammer om det, vi gør.

forskellige blikke på dem. Kritikken er ikke ”alt på ét bræt”, men har på en måde selv taget form af det, den kritiserer: et intensivt pres fra mange sider, hvor man som forsker skal forholde sig til forskningens rentabilitet, bæredygtighed, skalerbarhed, ’compliance’, impact-logikker, KPI-regimer og institutionelle forventninger om synlighed og omsætning, ofte før forskningen overhovedet kan gå i gang.

Artiklen forsøger således at tilbyde en analytisk ramme til at forstå de logikker, der ikke blot organiserer forskningens rammer, men som også sætter grænser for, hvad der overhovedet kan fremtræde og anerkendes som viden. Heri ligger der samtidig en pointe, som vi skriver frem igennem artiklen, nemlig at *forskning som kritisk, spørgende og undersøgende gestus netop er det, der er under pres under de givne forskningsbetingelser*.

Form og ”metode”: samtids-seismografisk forskningsessay
Vores metode i artiklen kan karakteriseres som en slags *samtidsseismografisk aflæsning*, hvor vi forsøger at opfange og forstå de små bevægelser, ændringer og spændinger, der præger det forskningslandskab, vi selv er en del af. Vi er som nævnt placeret i en kontekst af professionshøjskoleforskning, men tænker vores analyse bredere, som en aftegning af forskningen både her og på universiteterne. Når vi her taler om forskningslandskab, handler det om at begribe det, vi ovenfor har kaldt forskningens betingelser, dvs. hvordan forskningen er indrammet politisk, økonomisk og ideologisk. Hvilket sprog, hvilke begreber og hvilke rammer tænker vi forskning igennem, og hvad er deres demarkationslinjer?

Fremgangsmåden vil være inspireret af den rige tradition for samtidsdiagnoser, der er udarbejdet siden Karl Mannheims banebrydende *Diagnose unserer Zeit. Gedanken eines Soziologen* fra 1951. Karl Löwith har her formuleret et særligt forhold ved samtidsdiagnosen, som vi er bevidste om: ”Attempting to orient oneself according to history while it is happening would be like trying to hold on to the waves during a shipwreck” (Löwith i Lichtblau, 1995, s. 25). Samtidsdiagnosen har blikket rettet mod noget, der er karakteriseret ved bevægelse og dynamik, men med fokus på at bringe dette bevægelige og dynamiske i en slags suspensiv stilstand. Det afstedkommer mindst to snublesten. For det første at det helt åbenlyst er udfordrende at finde både forståelse og struktur i noget, der hele tiden er i bevægelse. For det andet at denne udfordring også har at gøre med, at vi selv er engagerede i

disse bevægelser og strømninger, dvs. selv med til at forme og påvirke det, vi undersøger.

I Danmark associeres samtidsdiagnose typisk med socialanalytikken, der har Lars-Henrik Schmidt og Jens Erik Kristensen som de mest toneangivende forskere. Også den tilgang fungerer som inspiration for vores tilgang. I den danske samtidsdiagnose ønsker man at fremdrage særlige træk ved nutiden, som den kan iagttages, fortolkes og udlægges fra et særligt kritisk perspektiv (Jacobsen & Petersen, 2012, s. 12). Den socialanalytiske samtidsdiagnose handler kort sagt om at *se på nutiden som en fremtids fortid*. Det handler altså om at analysere, hvilke kræfter der er på spil i den tid, vi lever i, med henblik på at forstå nutidens retning. Det vil sige analysere de idéer og rammer, som samtidens citerede diskurser ikke taler om, eller ikke har sprog for, men som ikke desto mindre fungerer som selvfølgeligheder, der navigeres efter (Kristensen & Hansen, 2014, s. 22).

Med inspiration fra Adornos refleksioner over essayet som form kan vores tekst samtidig forstås som et forsøg på at tænke i netop bevægelse (1998, s. 101-115). Essayet er, som Adorno påpeger, ikke en genre, der foregiver at have overblik over helheden fra begyndelsen; det nægter at lade sig tvinge ind i en form, hvor alt er besluttet på forhånd. Netop derfor er essayet frugtbart her: Det giver plads til at undersøge uden at konkludere, til at lade tanken gå på opdagelse uden at foregive, at den allerede kender vejen. I den forstand gør vi ikke krav på at levere en fuldt udbygget analyse af forskningens betingelser. Snarere bevæger vi os i retning af det, Staf Callewaert engang

beskrev som det forberedende stadium for egentlig forskning – dér, hvor man formulerer antagelser, der længe blot har ligget og ulmet, men endnu ikke er blevet foldet ud (1994, s. 226).

Det, der følger, skal derfor læses som et forsøg, et udkast, en række foreløbige iagttagelser og begrebsliggørelser. Ikke som et lukket argument, men som en åbning: en måde at registrere samtidens rystelser på, vel vidende at disse registreringer kun kan være midlertidige (Johansen, 2021, s. 96).

Forskning og faktura – paradigmer og dimensioner
Fordi forskningens betingelser netop er dem, der udgør det selvfølgelige grundlag for vores måde at forstå og praktisere forskning på, tenderer de imod at blive usynlige. De er på en gang allestedsnærværende, og for så vidt ikke skjult eller gemt væk, men de er stadig svære helt at aftegne. De kan ikke afsløres på én gang, fordi de i deres selvfølgelighed umærkeligt og plastisk hele tiden udøver og udvider deres magt. Pointen med nedenstående er ikke en demaskering eller afsløring. Vi tænker ikke ideologi som et gøglebillede, som slører virkeligheden bagved. Snarere lever ideologier bedst, dvs. mest upåagtet, som neutrale eller selvfølgelige rammer om det, vi gør (Hansen & Bjerre, 2013). Men for at se dem og arbejde med dem må vi tvinge os ind i en kritisk og analyserende indstilling.

Analysen forløber konkret gennem en række nedslag, som kunne kaldes for dimensioner i forskningens aktuelle betingelser. Hver dimension udgøres af fire paradigmer i forskningens nyere historie, men disse skal ikke forstås

som helt adskilte faser. Snarere er der en kumulativ bevægelse igennem dem, hvor hver fase lægger et nyt lag oven på den foregående. Udviklingen er på den måde ikke lineær, men snarere sedimenterende eller indlejrende: Autonomiens idealer forsvinder ikke, men bliver gradvist indlejret i (og omformet af) økonomiseringens og performativitetens krav. Hver ny epoke trækker spor af de tidligere med sig, men forskyder dem samtidig, så forskningen bevæger sig fra et erkendelsesorienteret projekt mod en stadig mere målstyret, strategisk og indikatorbåret praksis. Det er netop i den indlejring af lag, at samtidens forskningsbetingelser tager form: Der er ikke tale om helt klart adskilte faser, men faser, der griber ind i hinanden og koeksisterer som et væv af nyt og gammelt.¹

Vores analyse er dermed spundet ud mellem fremtid og fortid. Kigger vi historisk på forskningsbetingelserne, ser vi indlejringer, der også peger på ”roads not taken” i udviklingerne og forskydningerne mellem lagene. Hvis forskningen i dag er styret af en række selvfølgeligheder, kan disse selvfølgeligheder naturligvis udfordres ved en opmærksomhed på, at der altid er andre veje at gå.

Forskning og faktura
Hvis der de senere år er vokset en selvfølgelighed frem på forskningsområdet, handler det om forskningens stadigt tættere sammenknytning med spørgsmålet om samfundsnytte. I 2013 får professionshøjskolerne tildelt forskningsret, og den tillid kvitterer de øjeblikkeligt for, ved at VIAs daværende rektor – der i en årrække samtidig var formand for Danske Professionshøjskoler – lover ”praksisnær forskning, der tager

udgangspunkt i konkrete behov ude i virkeligheden”, og som samtidig har til opgave at skabe ”løsninger på konkrete problemstillinger” (Mikkelsen, 2014).

Humboldts oprindelige tanke, der har fungeret som styrepind for forståelsen af det moderne universitet, handler ikke om forskning og samfundsnytte som størrelser, der slet ikke har noget med hinanden at gøre. Tanken var i al sin beskedne radikalitet, at forskningen må sættes fri, må adlyde sine egne logikker og betingelser for på bedst mulig måde rent faktisk at skabe værdi for samfundet. Vidensbegrebet i den humboldtske forståelse er dermed knyttet til idéen om sandhed og indsigt. Sandhed og indsigt fører til et oplyst grundlag, som kan gennemsnive uddannelsesinstitutionerne og den offentlige debat og på den måde informere samfundsmæssige beslutninger og praksis.

Der kan på alle måder sættes spørgsmålstegn ved det humboldtske ideal: Fører sandhed og indsigt nødvendigvis til bedre samfund? Kan det humboldtske ideal ikke også føre til en type af forsker, der er afskåret fra den måde, verden reelt set fungerer på, eller måske snarere fra de krav, samfundet og dets medlemmer legitimt kunne stille til forskningen (se fx Andersen, 2010)? Mens 1800-tallets psykiatriforsker bryster sig med videnskabelige metoder og nye gennembrud i forskningen, kan senere kritiske historikere pege på, at patientstemmen på forskellige måder blev udelukket på grund af det epistemiske hierarki, forskeren og videnskabsinstitutionen havde stillet op (Porter, 1985; Hansen, 2026). Der er således ingen grund til at idealisere tidligere epoker. Den humboldtske forståelse havde sine egne uantastede

selvfølgeligheder, hvilket måske især kom til udtryk under studenteroprørene i 1968. Disse oprør var blandt andet drevet af en fagkritik, hvor det viste sig, at den tidligere epokes forskere, der foregav at være neutrale og objektive, også var normative og for så vidt kunne stå i vejen for progressive projekter og tænkning (se Dolar & Jeffrey, 2018).

Senere drev en mere markedsorienteret kritik ind over universiteterne, og særligt markant betød Universitetsloven af 2003 en afvikling af medarbejderstyringen og en langt større grad af rettet over for eksternt definerede behov. Helge Sanders efterhånden berømte ”fra forskning til faktura” blev ikke længe efter suppleret af udtrykket ”fra faktura til forskning” (Fink, 2021, s. 8) som en beskrivelse af den tilstand, hvor succesfulde forskere også er fundraisere, entreprenører og netværkere.

Selvom disse to faser – for overskuelighedens skyld her kaldt fase 2 og fase 3 – omtales i forlængelse af hinanden, rummer de en afgørende forskel. I fase 2 legitimeres forskning primært gennem sin økonomiske værdi – gennem nytte, vækst og afledte effekter. I fase 3 sker der derimod en forskydning mod en strategisk prækonfiguration: Det er ikke længere forskningsidéen, der initierer projektet, men i stedet de strategiske opslag og calls, som er formuleret af eksterne aktører. Forskningen bevæger sig dermed fra økonomisk rationalitet til en situation, hvor temaer, problemforståelser og ønskede effekter ofte er defineret, før forskeren overhovedet træder ind i processen.

Det betyder så også, at imens der på den ene side i samtiden er en tendens

til akademisering, så alle fag og professioner bliver til Bologna-genkendelige størrelser, er der samtidig en tendens til en udhuling af det akademiske og det forskningsmæssige grundlag. Forskere ansættes ikke nødvendigvis til at forske, men til at hjemtage midler, fordi der er enormt højre forventninger til, at forskningen kan skabe mere omtale og dermed bedre mulighed for at hjemtage flere midler. Selve forskningen, og især den, som udløser de største bevillinger, fx EU’s Horizon-midler, bliver imidlertid til et ræs med at dokumentere og opfylde de betingelser, der blev stillet af bevillingsgiver. KPI’er, key performance indicators, er begrebet for den måde, forskningen viser, at den skaber nøjagtig de resultater eller vidensenheder, den i forvejen havde sat sig for at ville skabe.

Det er på den baggrund, at vi karikeret aftegner en fase 4, der slet og ret hedder: Faktura. I fase 4 er forskningsprodukter ikke vigtige som forskning, men netop som produkter. Det betyder ikke nødvendigvis, at der ikke laves god forskning. Det kan vi som forskere konstatere, idet vi selv er en del af forskningsmiljøer og kollegiale kvalitetssikringssystemer. I fase 4 er gode forskere bare ikke dem, der er drivende i udviklingen af forskningslandskabet, men fonde, virksomheder, direktioner og forskningsstrategier, som ikke er formuleret af forskere, ligesom forskerrollen også ser noget anderledes ud, som vi folder ud nedenfor.

Dimensioner
I det følgende præsenterer vi seks dimensioner, på baggrund af de i alt seksten dimensioner, vi har arbejdet med som analytisk matrix i forarbejdet til denne artikel. Udvalget er naturligvis

Den første dimension i tidsparadigmet kalder vi evigheden.

Den er udtryk for den klassiske forestilling om forskning som noget, der modnes langsomt, hvor spørgsmål kan stå åbne i årevis, og hvor anvendelighed ikke lader sig fremtvinge.

ikke udtømmende, men det peger på de steder, hvor vi ser samtidens forskningsbetingelser træde tydeligst frem. De seks udvalgte dimensioner fungerer som det, man med et nanoteknologi-migrerende begreb kan kalde *optiske forstærkere*: korte nok til at kunne foldes ud præcist, genkendelige for andre professionsforskere, og samtidig i stand til at vise, hvordan styringslogikker virker på flere niveauer og over tid. Tilsammen gør de det muligt for os at opspore og anskueliggøre en kumulativ bevægelse i den måde, som forskning aktuelt er konfigureret på.

Tidslogik
Tid er ikke blot en neutral baggrund for forskning. Den er tværtimod en aktiv kraft, som former, hvad der overhovedet kan blive til viden. Den logik, som præger eller karakteriserer tid, når det knyttes til

vores fire paradigmer, er en bevægelse gennem fire tidslogikker, som hver især åbner for bestemte former for forskning og samtidig lukker andre ned.

Den første dimension i tidsparadigmet kalder vi *evigheden*. Den er udtryk for den klassiske forestilling om forskning som noget, der modnes langsomt, hvor spørgsmål kan stå åbne i årevis, og hvor anvendelighed ikke lader sig fremtvinge. Et eksempel kunne være Aarhus’ første nobelprisvinder, Jens Christian Skou, der udtænker idéen om natrium-kalium-pumpen i 1957 og får Nobelprisen for det fyrré år senere. Det er en opfattelse af tid, hvor forskning får lov til at tænkes og modnes. I en sådan logik er tempoet indlejret i sagen selv.

Med den anden dimension, *projektcyklussen*, er der en anden tidsforståelse

på spil. Her bliver forskning noget, der skal kunne planlægges, afgrænses og leveres inden for en bestemt periode. Projektet har en på forhånd defineret begyndelse, en midte og en afslutning, og viden skal kunne byttes i arbejds-pakker, milepæle, konkrete output osv. Det er en tid, hvor forskeren lærer at tænke i kvartaler og ikke som tidligere i erkendelsesbevægelser. Projektcyklusen er selvfølgelig ikke absolut fjendtlig over for fordybelse, men den indfører en rytme, hvor det er tidsplanen – ikke nødvendigvis forskningsspørgsmålet – der bestemmer, hvornår noget er ”færdigt nok”.

Med *ansøgningsfristen og afrapporteringen* træder tiden frem som en egentlig styringsmekanisme. Her er det ikke blot projektets interne rytme, men eksterne deadlines, der strukturerer forsknings-

arbejdet. Ansøgningen skal afleveres kl. 12:00, og rapporteringen skal afleveres senest 30 dage efter projektets afslutning. Det betyder, at forskningen ofte begynder og afsluttes med deadlines, ikke med et spørgsmål og heller ikke nødvendigvis med erkendelse. Det betyder så også, at forskeren må tænke baglæns: Hvad kan nås inden for perioden? I en sådan logik bliver tid en valuta, der skal retfærdiggøres, optimeres og fordeles. Det er her, forskeren lærer at skrive: “Vi forventer at kunne levere ...” – før noget som helst er undersøgt.

I den fjerde fase, *accelerationen*, intensiveres tidslogikken yderligere. Nu er det ikke længere nok at overholde deadlines – forskningen skal være permanent synlig og i konstant bevægelse. Der er altid et nyt call, et nyt opslag, en ny mulighed, der skal reageres på. Samtidig og forudseenhed bliver en kompetence: Man skal kunne skrive ansøgning, afrapportere, undervise, publicere og netværke osv. på samme tid.

Accelerationen skaber en form for tidsmæssig åndenød, hvor forskningen ikke blot skal produceres hurtigere, men i visse tilfælde også legitimeres hurtigere. Vuptiforskning, kunne man kalde det, hvor forskning ofte vil komme i et fast-track-format, hvor man vil være tilbøjelig (eller måske nærmere forceret) til at springe de klassiske, langsomme vidensprocesser over og gå direkte fra idé til færdig leverance i form af let-konsumerbare råd, modeller, koncepter eller tips. Det er en logik, hvor tempoet i sig selv bliver et kvalitetskriterium: Den gode forsker er den, der kan levere hurtigt, ofte og meget gerne i flere, slicede formater.

Finansieringslogik
Finansieringen er ikke blot en ydre ramme for forskning – den er en af de mest gennemgribende kræfter i selve dens formtagning. Vi vil her pege på en bevægelse gennem fire finansieringslogikker, som hver især forskyder, hvad forskning kan være, og hvordan forskeren må orientere sig.

Basisbevillingen repræsenterer en tid, hvor forskningens økonomi er relativt stabil, og hvor midlerne ikke er knyttet til specifikke projekter, men fx til institutionens eller fagets langsigtede udvikling. Her er finansieringen en form for baggrundsøkologi – noget, der muliggør fordybelse og eksperimenteren, uden at forskeren behøver at legitimere hvert skridt gennem målbart-forventede effekter. Basisbevillingen er den økonomiske pendant til evigheden: en tid, hvor man kan forfølge et spørgsmål, fordi det er vigtigt – ikke fordi det er nyttigt eller omsætteligt. Det er også her, at kollegialitet og faglig autonomi har de bedste betingelser, fordi økonomien ikke hele tiden skal forsvares eller dokumenteres.

Med *eksterne midler som supplement* begynder finansieringen at ændre karakter. Her er de eksterne midler ikke styrende, men de bliver en måde at udvide forskningsrummet på: Man søger, når man har en idé, der kræver ekstra ressourcer, eller når man vil afprøve noget, der ligger uden for basisbevillingen. Det er en logik, hvor ansøgningen stadig udspringer af forskningsspørgsmålet – ikke omvendt. Men samtidig begynder forskeren at lære et nyt sprog, hvor der formuleres relevans, hvor der tænkes i projektformater, og hvor faglige interesser oversættes til noget, der kan forstås som “impact”.

Det er her, ansøgningsarbejdet træder ind som en ny genre, men endnu ikke som en styrende kraft.

Med *eksterne midler som styrende* forskydes balancen temmelig markant. Her bliver midlerne ikke blot et supplement, men en forudsætning for, at forskning overhovedet kan finde sted. Det betyder, at forskningsspørgsmål, metoder og samarbejder i stigende grad formes af, hvad der kan finansieres, og ikke nødvendigvis af, hvad der er fagligt mest presserende. Calls, strategier og fondspuljer begynder at fungere som en slags epistemologiske filtre, der bestemmer, hvilke typer viden der kan opstå, og hvilke der forbliver uundersøgte. I den logik bliver forskeren en strategisk aktør, der må orientere sig mod fonde, på forhånd formulerede temaer og forskellige politiske signaler (Pedersen, 2010). Det er også her, risikoen for forskningsmæssig konvergens opstår – altså hvor mange projekter begynder at ligne hinanden, fordi de udspringer af akkurat de samme finansieringslogikker.

I den fjerde fase, *eksterne midler som mål*, bliver finansieringen ikke blot en forudsætning, men selve omdrejningspunktet for forskningsarbejdet. Her er ansøgningen ikke længere et middel til at realisere et forskningsspørgsmål. Den bliver et mål i sig selv. Det er en logik, hvor succes måles i bevillinger, hvor forskningsledere forventes at “hente penge hjem”, og hvor institutionens økonomi bliver afhængig af forskerens evne til at performe i konkurrencen om midler. I denne fase bliver fundraising en helt central del af forskerrollen, og forskningen risikerer at blive sekundær i forhold til dens finansieringsmæssige forudsætninger. Det er også her, at

forskeren kan opleve en form for dobbelt *fremmedgørelse* (Rosa, 2014) – både i forhold til sin egen faglighed og i forhold til de logikker, der styrer, hvad der overhovedet tæller som succes.

Skrivegenre
Hvordan tager det, der ovenfor er beskrevet på et makroniveau, sig ud på et mere håndværksmæssigt niveau? Forskning og tænkning kan foregå på mange måder, men dets væsentligste medie er til stadighed skriften. Det er i skriften, det skriftlige medie, at en undersøgelse formuleres og afrapporteres. (Her er udeladt det at læse, men læsning, og tid til at læse, tæller i dag så lidt i konkrete organiseringer af forskningsarbejde, at det næsten slet ikke giver mening at tale om, at læsehåndværket har ændret sig: Vi taler ikke om det, og det forudsættes, at forskere har læst det, de refererer til, selvom alle ved, at ingen reelt har tid til at læse). Også her kan man tale om forskellige paradigmer eller faser, der over tid har indlejret sig i hinanden.

Den klassiske skrivegenre i forskning er *monografien* eller den videnskabelige afhandling. Her vier man ét emne sin opmærksomhed og arbejder dette emne omhyggeligt igennem med henblik på en fremstilling af, både hvor forskningen er eller har været, og hvad man selv bidrager med. På nyere universiteter og universitetscentre har man gjort en dyd ud af at arbejde sig væk fra “emnet” som motor for den videnskabelige afhandling i retning af “problemformuleringen”. Med problemformuleringen sker der et lille, men ikke ubetydeligt ryk, idet den problemstyrede forskning tænkes som mere anvendelig end den umiddelbart mere causerende ernestyrede – også selvom den videnskabelige afhandling stadig

tænkes som den ultimative akademiske genre.

Sidste ryk inden for denne genre sker med “paperet” (Garcés, 2024, s. 61-66). Ph.d.-projektet behøver ikke mere være den store monografi, der fra ende til anden følger et argument, men en samling af papers med “en kappe”. Paperet er mere spidsformuleret, ofte mere lejlighedsbaseret, skrevet ind i en bestemt kontekst eller til en bestemt conference. Det har et abstract, så man hurtigt kan sætte sig ind i, hvad det handler om – til gavn for dem, der senere skal lave litteraturreviews eller metastudier (manuelt eller via kunstig intelligens). Paperet har en umiddelbar valuta og kan således tælle flere gange i vidensregnskabet, første gang som artikel, senere som én ud af en række artikler i den sammenstykkede ph.d.-afhandling.

Rapporten er den genre, hvor forskningen må betegnes som værende styret udefra af en ekstern part eller bevillingsgiver, men hvor den alligevel så vidt som muligt stadig insisterer på sin egen integritet. Rapporten afrapporterer fra forskningsprojektet, og nu overlades det så til bevillingsgiver eller samfundet at omsætte resultaterne. Rapporten viser, at der er belæg for at sige sådan og sådan. Den er forsøget på at opretholde forskningsintegritet i vanskelige sager, men den kan også blive kamparena for ret modstridende interesser.

Der kunne siges mere om forskningsgenrer, der bevæger sig i krydsfeltet mellem forskning, formidling og anvendelige rapporter, policy-briefs, koncepter, modeller, blue prints og handleanvisninger. Vi vil dog bevæge os videre mod de

genrer, der handler om ansøgninger, og som fylder uforholdsmæssigt meget i forskningslandskabet i dag. Her finder vi først det, vi kalder *nøddeknækker-ansøgningen*. Som forsker i paradigme 3 og 4 konfronteres man temmelig konstant med spørgsmålet: Hvad vil fondene? Mange yngre forskere kan sikkert nikke genkendende til at skulle knække en slags kode, dvs. på en eller anden måde regne ud, hvad der lyder som et godt argument over for en bevillingsgiver. Øvelsen kan føre til frustration og resignation. Den kan dog også, læst venligt, være befordrende for, at man får projektet spidsformuleret og gjort nogle overordnede linjer i det klart. Heraf nøddeknækkeriet. Man sidder i de sene nattetimer og formulerer projektet på snart den ene og den anden måde, og på et tidspunkt synes man, at man knækker nødden. Nu kan jeg formulere mit projekt, og nu kan jeg forklare det til andre!

I det fjerde paradigme kan vi tale om *AI-ansøgningen*. Det står efterhånden klart, at AI-chatbotten langt bedre end den enkelte forsker eller forskergruppe “ved”, hvad en given fond vil have – den er bedre til at læse et call i betydningen at udregne, hvilke tegn der statistisk set svarer bedst på de spørgsmål, som call’et stiller. Den har naturligvis ingen skrupler og synes ikke, den går på kompromis med den oprindelige idé. Den er kort sagt langt mere ‘compliant’ – og compliance er netop, hvad der forventes. Måske vil hele ansøgningsverdenen inden for den næste årrække blive automatiseret, så forskere blot putter nogle få prompts (måske blot en kort idé og et CV) ind i den ene ende, mens resten styres af maskiner, der skriver, og andre maskiner, der vurderer, hvad de første maskiner har skrevet. Man putter som forsker dermed

Med anvendt forskning forskydes evalueringskriterierne. Her bliver relevans, samarbejde og praksisnærhed i stedet de centrale parametre. **Kvalitet måles ikke kun på originalitet**, men i høj grad også på evnen til at skabe forandring i professioner, uddannelser eller praksisfelter.

blot ”et lod” i systemet og ser, hvad der kommer ud. På den måde frigøres der tid, måske endda til at tænke over, hvad man egentlig gerne vil forske i. Det er også muligt, at det bliver nødvendigt at gentænke hele ansøgningssystemet.

Evalueringslogik
Evalueringslogikken er nok et af de steder, hvor styringen bliver mest synlig – og samtidig på en eller anden måde mest naturliggjort. Den fremstår ofte som en neutral måling af kvalitet, men i praksis er det en kraft, som former, hvad forskning overhovedet kan være, og hvordan forskeren i det hele taget må orientere sig (jf. Hicks et al., 2015, s. 429-431). Vi vil her pege på en bevægelse gennem fire evalueringsformer, der hver især ændrer betingelserne for, hvad der faktisk tæller som god forskning.

Fagfælle vurderingen repræsenterer en klassisk evalueringsform, hvor kvalitet vurderes af kolleger, der deler faglighed, traditioner, akademisk indsigt osv. Her er evalueringen en del af forskningsfællesskabets egen selvregulering: Man læser hinandens arbejde, man udfordrer hinandens argumenter, foreslår forbedringer og værner omhyggeligt om sit fags standarder. Det er en langsom og ofte temmelig krævende proces, men den bygger samtidig på en forestilling om, at kvalitet bedst vurderes indefra. Fagfælle vurderingen er selvsagt ikke uden problemer – den kan være konservativ, ekskluderende og præget af konkurrence og hierarkier (Bloch, 2002, s. 46, 51-53) – men den hviler samtidig på den grundlæggende idé om, at forskning og forskeren først og fremmest skal bedømmes på faglige meritter.

Med anvendt forskning forskydes evalueringskriterierne. Her bliver *relevans, samarbejde og praksisnærhed* i stedet de centrale parametre. Kvalitet måles ikke kun på originalitet, men i høj grad også på evnen til at skabe forandring i professioner, uddannelser eller praksisfelter. Det betyder, at forskeren må tænke i partnerskaber, implementering og effekter – og at evalueringen i stigende grad foretages af aktører uden for forskningsfællesskabet. Det er en logik, der åbner for nye former for viden, som samtidigt kontraintentionelt kan ende med at indsnævre feltet, fordi det, der ikke umiddelbart kan omsættes, risikerer at blive marginaliseret eller helt ekskluderet.

Med *anvendelighed (alignment)* bliver evalueringen endnu mere strategisk.

Her vurderes forskning slet ikke på, om den er original, og faktisk heller ikke på, om den er relevant, men på om den er i tråd med politiske eller institutionelle strategiske prioriteringer. Alignment betyder, at forskningen skal passe ind i eksisterende rammer som fx nationale strategier, udviklingsplaner, fondenes temaer osv. Det er en logik, hvor kvalitet bliver et spørgsmål om tilpasning – altså om (med en lidt hård formulering) forskningen kan dokumentere, at den understøtter det, der er besluttet. Det er også her, forskeren begynder at skrive med et dobbelt blik: ét for fagligheden og ét for de forventede effekter, der skal legitimeres.

I den fjerde fase, *kvantitative indikatorer (compliance)*, bliver evalueringen reduceret til tal, målinger og registreringer. Her er kvalitet ikke længere noget, som vurderes gennem læsning, diskussion eller faglig dømmekraft, men noget, der tælles: publikationer, citationsindeks, impactfaktorer, opfyldelse af KPI'er osv. Compliance-logikken gør evalueringen lynhurtig og topeffektiv og samtidig sammenlignelig. Det er en logik, hvor forskeren lærer at tænke i output, ikke i erkendelse, og hvor det vigtigste ikke nødvendigvis er, *hvad* man har skrevet, men *at* man har skrevet. Det er også her, at forskningen risikerer at blive performativ: Man producerer det, der kan måles, fordi det er det, der tæller (Dahler-Larsen, 2014).

Forskerrolle
Forskerrollen er ikke en stabil figur, men snarere en bevægelig figur i et dynamisk og reciprokt felt (Johansen, 2016, s. 68), hvor en masse forskellige forventninger, idealer og styringslogikker krydser hinanden. Vi vil her pege på en tydelig

bevægelse gennem fire roller, der hver især åbner for bestemte former for faglighed og lukker andre ned.

Videnskabsmanden – det er ikke tilfældigt, at det fremgår af ordet, at det er en mand – repræsenterer en helt igennem klassisk figur, hvor forskeren er den, som søger sandhed, faglig indsigt og tilstræber originalitet, ofte i en vis afstand til praksis og uden krav om umiddelbar anvendelighed. Det er en rolle, der hviler på autoritet, faglig autonomi og integritet. Her er forskeren først og fremmest en tænkende skikkelse, der forfølger et spørgsmål, fordi det er vigtigt – og i hvert fald ikke fordi nogen har bestilt et svar. Rollen er forbundet med en vis ensomhed (jf. Elfenbenstårns-metforen), men også med en dyb forankring i fagets traditioner og praksisser. Det er en figur, der i dag ofte fremstår nostalgisk, men som nok stadig til en vis grad lever i en del forskeres selvforståelse.

Med *vidensarbejderen* ændrer forskerrollen karakter. Her bliver forskeren en del af en større organisatorisk maskine, hvor viden produceres i teams, i projekter og gennem netværk. Vidensarbejderen er mobil og fleksibel, og hun kan skifte mellem undervisning, udvikling, forskning og formidling uden at miste fodfæste. Rollen er præget af professionalisering, hvor man skal kunne dokumentere, koordinere, levere og indgå i tværgående, samarbejdende processer. Det er en rolle, hvor forskningen ikke nødvendigvis mister sin faglige kerne, men hvor den bliver én opgave blandt mange. Vidensarbejderen er den figur, der bedst kan navigere i projektcyklussens rytmer og i de mange samtidige krav, der stilles til moderne forskning.

Den figur passer til det, der er blevet kaldt ’vidensøkonomien’ – som tog form i tiden efter Anden Verdenskrig, over 1980’ernes stigende omtale af globale markeds kræfter og konkurrence, til OECDs rapport om *The Knowledge-Based Economy* i 1996 – og som medførte en enorm intensivering af både krav og forventninger til vidensproduktion.

Med *vidensentreprenøren* forskydes rollen yderligere. Her bliver forskeren ikke blot en, der producerer viden eller navigerer i videnslandskabet, men en, der aktivt skaber muligheder, partnerskaber, projekter osv. Vidensentreprenøren er strategisk: Hun spotter calls, udvikler koncepter, skriver ansøgninger og kan være medopbygger af konsortier. Hun tænker i innovation, relevans og anvendelse – ikke nødvendigvis fordi hun ønsker det, men fordi det er blevet en forudsætning for at få adgang til ressourcer. Rollen indebærer en form for performativitet, hvor man skal kunne pitche og netværke og oversætte sin faglighed til noget, der kan forstås som en eller anden form for ”impact”. Det er en rolle, der belønner handlekraft og specielt synlighed, men som også kan skabe en afstand til den langsomme, undersøgende del af forskningen. Diskussionerne om Milena Penkows forskning i 2010’erne var eksemplariske for en kritik af vidensentreprenøren og den til tider uheldige sammenblanding af forskning med forskellige eksterne interesser og forskeren selv som et slags brand.

I den fjerde fase, *fundraiser/vidensmissionær*, bliver forskerrollen næsten ugenkendelig. Her er fundraising ikke blot en del af arbejdet, men en central identitetsmarkør. Forskeren forventes at sikre institutionens økonomi og at

legitimere sin egen eksistens gennem eksterne bevillinger. Derfor bliver netværksarbejde, kommunikation og branding af forskningen helt central, måske endda styrende for forskningsmulighederne. Missionæren er den, der rejser rundt med projektets budskab, oversætter forskning til strategiske narrativer, og som konstant må vise, at hendes arbejde er nyttigt og i tråd med politiske og institutionelle prioriteter. Det er en rolle, der kan skabe en dyb form for fremmedgørelse, fordi forskeren bliver repræsentant for noget, der ligger uden for forskningen selv. Samtidig er det en rolle, der kan være både udmattende og selvforstærkende, fordi credoet har karakter af, at jo mere man lykkes, desto mere forventes man at fortsætte (igen jf. Rosa, 2014).

Kritik
Kritikken er måske det mest følsomme sted i forskningsfeltet, fordi den både er en faglig nødvendighed og en institutionel risiko. Den er det sted, hvor forskningen taler om sig selv, sine blinde pletter og sine egne betingelser – og samtidig det sted, hvor styringslogikkerne kan udfordres og blive tydelige. Her vil vi pege på en bevægelse gennem fire former for kritik.

Professorvældet betegner en tid, som er forankret i skabelsen af de moderne Humboldt-universiteter. Her drejer det sig om videnskaben som mulighed for eftersøgningen af sandheden hinsides politiske fastsatte agendaer og religiøse dogmer. Videnskaben er dermed bastionen for en kritik af overleverede meninger, og den arbejder bredt for oplysning, hvilket fx er blevet beskrevet gennem CUDOS-normerne for videnskab (Merton, 1973). CUDOS sammenfatter

videnskabens normative grundlag som Communalism (videnskaben ejes af alle), Universalism (forskning bedømmes efter upersonlige og universelle kriterier, ikke på baggrund af forskerens identitet eller status), Disinterestedness (forskning bedrives for at finde sandheden, ikke for personlig vinding eller andre interesser) og Organized Scepticism (forskningsresultater underkastes kritik og efterprøvning). Senere, og især gennem studenteroprørene i 1968, kom professorvældet selv i skudlinjen og blev kritiseret for både direkte og indirekte at bekræfte en bestemt vestlig og/eller kapitalistisk status quo, med andre ord var professorerne ikke (selv)kritiske nok. Viden skal ikke bare stå til rådighed for magthaverne, den skal også kritisere sit eget grundlag og konfrontere sin egen normativitet.

Med *vareliggørelsen* af viden opstår et nyt objekt for kritik. I 1973 fremsatte fysikeren John Ziman idéen om bevægelse fra de gamle CUDOS-normer til et nyt sæt normer, kaldet PLACE, og som passer til en ’post-akademisk’ kultur (Ziman, 2000). Her beskrives videnskaben som værende Proprietary (ejerskabsbaseret), Local (orienteret mod lokale problemer), givet gennem Authority (hierarkiske systemer), Comisioned (bestilt) og udført af Experts (problemknusere). Kritikken af PLACE-universitetet er ikke så meget kritikken af professorerne eller af universitetets påståede neutralitet, men snarere hele rammen omkring moderne vidensproduktion. Det er også udgangspunktet for filosoffen Jean-François Lyotards kritik i *Viden og det postmoderne samfund* fra 1979, hvor han analyserer viden som et spørgsmål om performativitet, ikke sandhed, hvilket bliver startskuddet til

en række forskellige kritikker af den nye status, viden har, samt dens rolle i økonomien. Kritikken retter sig mod den måde, hvorpå viden bliver til et produkt, der skal kunne pakkes og pitches og performes. Det er en kritik, der ofte formuleres som en bekymring: at forskningen mister sin autonomi, at den bliver for afhængig af eksterne interesser, at den begynder at ligne noget, den ikke er. Men det er også en kritik, der kan være vanskelig at artikulere, fordi den kolliderer med institutionelle forventninger om synlighed, relevans og impact.

Med forskningens *instrumentalisering* er det stadig vidensøkonomien og den måde, hvorpå viden bliver omregnet til økonomiske indikatorer, der står for skud. Her finder vi dog til dels en slags udvanding af kritikken, eller en form for resignation, hvor fx humanistiske forskere ”accepterer udfordringen” og forsøger at redegøre for den økonomiske værdi af den type forskning, de bedriver. Det kalder dog også på andre former for kritik, som går på stadig mere prekære ansættelsesforhold i forskning og generelt (Standing, 2011), men også fornemmelse af, at forskningen er indspundet i så mange styringskæder og krav, at det er svært overhovedet at have tid og overskud til at forske. Paradoksalt nok har der samtidig over de senere år kørt en større samfundsdebat omkring konspirationsteorier og alternative fakta, hvor videnskabelig tankegang er blevet fremhævet som enormt væsentlig, på samme tid som grundlaget for kritisk tænkning bliver stadig svagere.

Den fjerde fase – som vi måske bedst kan visualisere gennem et spørgsmålstegn – står netop som et åbent felt, og det er måske det mest sigende.

Det tomme felt peger *negativt* på, at kritikken i dag er under pres. Ikke fordi forskere ikke har noget at kritisere, men fordi rummet for kritik synes at være blevet mindre. Det er vanskeligt at kritisere styringslogikker, man selv er afhængig af, det er vanskeligt at kritisere krav, man selv må leve op til, og det er vanskeligt at kritisere en udvikling, der for så vidt fremstår uundgåelig. Det åbne felt kan samtidig *positivt* læses som en invitation – en invitation til at formulere en ny form for kritik, der ikke blot peger bagud mod tabte autonomier, men også fremad mod nye, mulige måder at tænke forskning på.

Opfindelsen af rødt blæk
Når vi i det ovenstående har kritiseret forskningens betingelser i samtiden, har det – som det forhåbentlig har været klart – ikke været et spørgsmål om at aftegne en forfaldshistorie eller romanisere gamle dage. Forskningen har alle dage været under pres og fremvist sine egne modsigelser og absurditeter. Dermed har vi heller ikke forsøgt at beskrive situationen fra et sted uden for disse modsigelser, dvs. med et særligt overblik, for vi er selv en del af historien. Vi har gennem de forskellige paradigmer og dimensioner beskrevet og undersøgt et mulighedsfelt. På en måde har dette allerede været at skrive med rødt blæk, altså i et kritisk sprog, der prøvende forsøger at indfange ubehaget i forskningen i dag.

Vores bekymring i forhold til samtidens betingelser for forskning handler ikke om hverken forskningens produktivitet eller dens effektivitet. For der produceres i dag mere forskning end nogensinde før, og viden og forskning er effektive allierede i forhold til en lang række samfundsudfordringer. Vores bekymring går snarere på forskningens form, og om der er plads til andre former for tænkning, undersøgelse og analyse end dem, som kan faktureres. ”Fra faktura til kritik” – det er den bevægelse eller det spændingsfelt, vi har tænkt igennem.

Man kunne måske få den tanke, at kritisk tænkning er ”nemt” i forhold til det at lave ”rigtig” forskning. Forskning er jo det svære arbejde med at forfine metoder, indsamle empiri, lave analyser, udvikle modeller osv. Kritik er vel bare at rive tingene fra hinanden, at rive ned, og kan man ikke altid det? Med udgangspunkt i vores indledende anekdote må vores indvending være, at kritik ikke er nemt og ikke bare er én ting. Ikke bare kan det være sådan, at det røde blæk ikke er på hylderne. Det er også sådan, at det konstant må genopfindes. Vi har ikke bare på forhånd og altid et kritisk sprog til rådighed, for det kræver, at vi vedligeholder det, eksperimenterer med det, bevæger os nye steder hen med det.

Imod det pres, som forskningen udsættes for, imod kvantitative indikatorer og ’compliance’, må sættes det legesyge og kreative arbejde med at opfinde et nyt sprog. Ikke al kritik er god kritik, og kritikken selv kan blive for tung og bombastisk, måske netop som et resultat af at være trængt op i en krog. Derfor denne artikels slag for det analytiske, undersøgende, kalejdoskopiske. Kritisk tænkning er også at tage chancer og pege på uforløste spændinger og muligheder. Det er risikofyldt arbejde, men det er også her, vi finder momenter af gennembrud og overraskelse.

Historien om manden fra Sibirien er også udtryk for en invitation. Det er værd at lægge mærke til, fremhæver Žižek, den raffinerede måde, hvorpå manden faktisk lykkes med at levere meddelelsen om, at han er fanget i en ufrihed. Simpelthen ved at signalere, at det røde blæk mangler, får han sagt, at den er gal. Nederlaget vendes til en succes. Alt det, der er skrevet med blå blæk, alle de officielle udlægninger og skåltaler, kan nu pludselig drages i tvivl, udsættes for mistanke. Er det nu sådan? Er vi faktisk så frie, som det påstås? **Vores konklusion må være, at det er vi.**

REFERENCER

Adorno, T.W. (1998). Essayet som form. *Passage*, 28, 101-115.

Andersen, C. (2010). Vidensproduktion i forandring. *Gjallerhorn – tidsskrift for professionsuddannelser*, 11, 23-31.

Andersen, H. (2024). Er fondsregimet ved at overtage dansk forskningspolitik og -praksis? *Dansk Sociologi*, 35(3), 47-62.

Bloch, C. (2002). Følelser og sociale bånd i Akademia. *Dansk sociologi*, 13(4), 43-60.

Callewaert, S. (1994). Om det som (måske) savnes i dansk pædagogisk forskning. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, 4, 226-232.

Dahler-Larsen, Peter (2014). Constitutive Effects of Performance Indicators: Getting Beyond Unintended Consequences. *Public Management Review*, 16(7), 969-986.

Dolar, M. & Jeffrey, B. (2018, 23. april). The sting of knowledge. *The Point*, (16). <https://thepointmag.com/dialogue/the-sting-of-knowledge>

Fink, H. (2021). Professionsetik for forskere – forsøg på et overblik. *Tidsskrift for Professionsstudier*, 17(33). <https://doi.org/10.7146/tfp.v17i33.129158>

Garcés, M. (2024). *New radical enlightenment: Philosophy for a common world*. Verso Books.

Hansen, B.B. & Bjerre, H.J. (2013). *Ideologi er noget bras*. Forlaget Taschenspiel.

Hansen, B.B. (2026). The Other is Right! On Epistemic Injustice and Psychoanalysis. *Lamella – tidsskrift for teoretisk psykoanalyse*, 8(10).

Hicks, D., Wouters, P., Waltman, L. et al. (2015). Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 520, 429-431. <https://doi.org/10.1038/520429a>

Jacobsen, M.H. & Petersen, A. (2012). At teoretisere over og diagnosticere samfundet. I M.H. Jacobsen & A. Petersen (red.), *Samfundsteori & samtidssdiagnose* (s. 11-18). Forlaget UP.

Johansen, M.B. (2016). ”Hvad er du?” – om forskerpositioneringer i pædagogisk forskning. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, 4, 68-75.

Johansen, M.B. (2021). Krisen som ny begyndelse. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, 2, 95-108.

Kristensen, J.E. & Hansen, S.P. (2014). Socialanalytisk samtidssdiagnostik: baggrund, ansatser, mellemværender og udeståender. https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Forskning/Paedagogisk_Samtidssdiagnostik/Socialanalytisk_samtidsdiagnostik_arbejdspapir.pdf. Tilgået 5.6.26.

Lichtblau, K. (1995). Sociology and the Diagnosis of the Times or: The Reflexivity of Modernity. *Theory, Culture & Society*, 12(1), 25-52.

Lyotard, J.-F. (1996). *Viden og det postmoderne samfund*. Slagmark.

Merton, R.K. (1973). The normative structure of science. I R.K. Merton (red.), *The sociology of science: Theoretical and empirical investigations* (s. 267-278). University of Chicago Press.

Mikkelsen, H. (2014). Forskning fører os frem. <http://www.viauc.dk/pressesite/artikler/Sider/forskning-foerer-os-frem.aspx>.

Pedersen, D.B. (2010). Forskningskvalitet som politisk kategori. I J. Faye & C. Emmeche (red.), *Hvad er forskning?: Normer, videnskab og samfund* (s. 254-276). Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Porter, R. (1985). The patient’s view: Doing medical history from below. *Theory and Society*, 14(2).

Rosa, H. (2014). *Fremmedgørelse og acceleration*. Hans Reitzel.

Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. Bloomsbury Academic.

Ziman, J. (2000). *Real science: What it is, and what it means*. Cambridge University Press.

Žižek, S. (2002). *Velkommen til virkelighedens ørken: Essays om verden efter den 11. september*. Informations Forlag.